

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 15.07.2022
Published /Yayınlanma 30.09.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Ertürk, Y. & Arıkan, S. (2022). Romantik İlişkilerde İlişki İstikrarı: Sınır Kişilik Örgütlenmesinde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, İlişkilerde Manipülasyon ve Flört Şiddeti Bağlamında İncelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(87), 1776-1791.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3213>

Yaşar ERTÜRK

<https://orcid.org/0000-0002-5554-2291>

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi & İstanbul Medeniyet Üniversitesi Ortak Klinik Psikoloji Doktora Programı,
İstanbul / TÜRKİYE

Selma ARIKAN

<https://orcid.org/0000-0002-9603-8243>

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE

ROMANTİK İLİŞKİLERDE İLİŞKİ İSTİKRARI: SINIR KİŞİLİK ÖRGÜTLENMESİNDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR, İLİŞKİLERDE MANİPÜLASYON VE FLÖRT ŞİDDETİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

RELATIONSHIP STABILITY IN ROMANTIC RELATIONSHIPS: AN INVESTIGATION OF EARLY MALADAPTIVE SCHEMAS IN BORDERLINE PERSONALITY ORGANIZATION, MANIPULATION IN RELATIONSHIPS AND DATING VIOLENCE

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı sınır kişilik örgütlenmesinde, erken dönem uyumsuz şemaların, flört şiddetinin ve ilişkilerde duygusal manipülasyonun ilişki istikrarı ile ilişkisini incelemektir. Amaç doğrultusunda veri toplama araçları olarak Borderline Kişilik Envanteri (BKE), İlişki İstikrarı Ölçeği, Young Şema Ölçeği Kısa Form 3, Yakın İlişkilerde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma örneklemini 394 (%79,0) kadın, 103 erkek (%20,6) ve 2 kayıp veri (%0,4) olmak üzere toplam 499 kişi oluşturmaktadır. Veriler SPSS 21 paket programı kullanılarak Frekans ve Korelasyon analizleri, AMOS programı kullanılarak yol analizi ile incelenmiştir. Zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, kopukluk şema alanları ile sınır kişilik örgütlenmesi arasında, sınır kişilik örgütlenmesi ile de istismar, kontrol, şiddet ve manipülasyon arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Bağlılık ile zedelenmiş sınırlar, istismar, şiddet, manipülasyon arasında negatif yönde ilişki bulunurken kontrol ile pozitif yönde ilişki olduğu görülmüştür. İlişki doyumu ile istismar, kopukluk ve diğeri yönelimlilik şema alanı arasında negatif yönde ilişki görülürken, ilişki yatırımı ile istismar, kontrol ve diğeri yönelimlilik şema alanı arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Alternatiflerin değerlendirilmesi ile manipülasyon arasında pozitif, kontrol ile arasında negatif ilişki belirlenmiştir. Bulgular sınır kişilik örgütlenmesinin oluşması sürecinde erken dönem uyumsuz şemaların belirleyici olabileceğini göstermektedir. Ayrıca sınır kişilik örgütlenmesi olan bireylerin ilişki istikrarını psikoterapi bağlamında ele alırken manipülasyon ve flört şiddetinin dikkate alınmasının gerekliliği literatüre katkı sağlayan bir diğer önemli bulgu olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınır Kişilik Örgütlenmesi, Duygusal Manipülasyon, Flört Şiddeti, İlişki İstikrarı, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the relationship between borderline personality organization, early maladaptive schemas, dating violence, and emotional manipulation in relationships with relationship stability. In line with the purpose, Borderline Personality Inventory (BPI), Relationship Stability Questionnaire, Young Schema Short Version-3 Questionnaire, Intimate Partner Violence Attitude Scale-Revised (IPVAS-R), and The Manipulation in Human Relations Scale were used as data collection tools. The research sample consists of 394 (79.0%) female, 103 male (20.6%) and 2 missing data (0.4%) individuals, in total 499. The data were analyzed by Frequency and Correlation analysis using SPSS 21 package program and

path analysis using the AMOS program. A positive relationship was found between impaired autonomy, damaged boundaries, disconnection schema areas, and borderline personality organization, and between borderline personality organization and abuse, control, violence, and manipulation. While there was a negative relationship between commitment and impaired boundaries, abuse, violence, and manipulation, there was a positive relationship with control. There was a negative relationship between relationship satisfaction and abuse, disconnection, and other-directedness schema domains, while a positive relationship was found between relationship investment and abuse, control, and other-directedness schema domains. There was a positive relationship between the evaluation of alternatives and manipulation and a negative relationship with control. Findings show that early maladaptive schemas may be determinant in the formation of borderline personality organization. In addition, the necessity of considering the violence of manipulation and dating while considering the relationship stability of individuals with borderline personality organization in the context of psychotherapy is another important finding that contributes to the literature.

Keywords: Borderline Personality Organization, Emotional Manipulation, Dating Violence, Relationship Stability, Early Maladaptive Schemas.

1. GİRİŞ

Bireyin kurduğu ilişkiler, özellikle de yetişkinlikte kurulan romantik ilişkiler kişinin hayatında birçok pozitif ve negatif etkilere yol açmaktadır. Bireyin hayatındaki önemi ve ilişkilerdeki ayrılıkların artması nedeniyle romantik ilişkiler daha fazla araştırılan bir konu haline gelmiştir (Buğa, 2009). Çalışmalarda romantik ilişkilerdeki aşk kavramı ile birlikte ilişkinin istikrarına ve sonlanmasına sebep olan etmenler üzerine odaklanılmaya başlanılmıştır (Le ve Agnew, 2003).

Son yıllarda borderline (sınır) kişilik bozukluğunun ve sınır kişilik örgütlenmesinin toplumda daha sık görülmesi sonucunda bu konu daha fazla araştırılmaya başlanmıştır (Ellison, Rosenstein, Morgan ve Zimmerman, 2018). İşlevselliğin borderline kişilik bozukluğunda olduğu kadar bozulmadığı sınır kişilik özelliği gösteren ve göstermeyen bireylerin karşılaştırmalı olarak incelendiğinde çalışmalar sınır kişilik özelliği gösteren bireylerin ikili ilişkilerde daha az doyum aldıklarını (Daley, Burge ve Hammen, 2000) ve ilişkiyi sürdürme oranlarının daha az olduğunu (Labonte ve Paris, 1993), reddedilmeye karşı daha duyarlı olduklarını (Ayduk ve ark., 2007) göstermektedir. Ayrıca erken dönemde oluşan şema örüntülerinin yetişkinlik döneminde kişinin ilişki kurma biçimini şekillendirdiği (Birtchnell ve Kennard, 1984; Birtchnell, Evans ve Kennard, 1988; Birtchnell, 1993; Mason, Platts ve Tyson, 2005) ve ilişki doyumunu etkilediği (Dumitrescu ve Rusu, 2012), birincil psikopati ile duygusal manipülasyon arasında güçlü ilişkiler olduğu (Grieve ve Mahar, 2010), depresyon, madde kullanımı, antisosyal davranışlar, ilişki doyumunu, işlevsiz kişilik örüntüsü ve çatışmanın şiddet riskini arttırdığı (Capaldi, Kim, Knoble ve Shortt, 2012; Crawford ve Wright, 2007) belirtilmektedir.

2. ROMANTİK İLİŞKİLER ve İLİŞKİ İSTİKARI

İlişki kurmak, sosyal bir varlık olan insanın doğduğu andan itibaren hayatında önemli bir yere sahip olmaktadır. Bu ilişki biçimlerinden bir tanesi olan romantik ilişki, iki kişinin özgür iradesine dayalı (Collins, 2003) içerisinde tutku, yakınlık ve bağlılık gibi dinamikleri barındıran (Sternberg, 1986) bir ilişki biçimidir. Sarı (2008), romantik ilişkinin psikolojik, sosyal ve duygusal gelişim üzerinde etkisi olduğunu ifade ederken, Atak ve Taştan (2012) ise romantik ilişkinin kişilik gelişimi üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Erikson (1994), kişilik gelişiminin sağlıklı olarak değerlendirilme ölçütlerinden bir tanesinin romantik ilişki kurabilme becerisi olduğunu ifade etmektedir. Son yıllarda ise romantik ilişkilerdeki ayrılıkların artması sonucu ilişkideki istikrara ve ilişkinin bitirilmesine dair daha fazla çalışma gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Buğa, 2009; Le ve Agnew, 2003).

Thibaut ve Kelley (1959) ilişki istikrarını karşılıklı bağımlılık kuramı çerçevesinde açıklayarak ilişki doyumunu ile ilişkideki bağlılığın aynı şey olmadığını ifade etmektedir. Romantik ilişkileri doyum ve bağımlılık düzeyi olmak üzere iki temele dayandıran karşılıklı bağımlılık kuramı, doyum düzeyini kişinin ilişkisini pozitif veya negatif olarak değerlendirmesi olarak ifade etmektedir (Rusbult ve Buunk, 1993). Bağımlılığın düzeyi ise ilişkide ortaya çıkan duygusal ihtiyaçların giderileceğine dair güveni göstermektedir (Rusbult, Martz ve Agnew, 1998). Rusbult (1980) ise ilişki istikrarını yatırım modeli üzerinden açıklayarak, yatırım modelinin karşılıklı bağımlılık kuramından farklı olarak ilişki alternatiflerinin değerlendirilmesi olduğunu ifade etmekte (İlişki dışındaki seçeneklerin cazipliği) ve ilişki doyumunu dışında ilişki yatırımının da ilişki istikrarını etkilediğini savunmaktadır. İlişki yatırımı ise ilişki adına gerçekleştirilen içsel (zaman, duygu paylaşımı gibi) ve dışsal (maddiyat, arkadaşlık) yatırımları göstermektedir (Le ve Agnew, 2003).

İlişki istikrarı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bağlılık ile ilişki doyumunu ve ilişki yatırımı arasında pozitif ilişki (Rusbult, Johnson ve Morrow, 1986; Rusbult, Zemrod ve Gonn, 1982) ilişki bağlılığı ile seçeneklerin niteliği ve yatırım miktarı arasında pozitif yönde yüksek ilişki gözlemlenmiştir. Ayrıca ilişki süresi arttıkça ilişkiye olan yatırımın arttığı (Buğa, 2009) ve yaş ilerledikçe ilişki doyumunun azaldığı (Tai, Baxter ve Hewitt, 2014) ifade edilmektedir. Narsistik eğilimler ile ilişki doyumunu arasında negatif bir korelasyon olduğunu (Doğaner, 2014), ilişkideki güç dengesinin ilişki istikrarını etkilediğini (Lennon, Stewart ve Ledermann, 2012) gösteren çalışmalar bulunmaktadır.

2.1. Sınır Kişilik Örgütlenmesi ve İlişkilere Etkisi

Borderline kişilik bozukluğu tanısı almamış ancak bu bozukluğa dair belirtiler gösteren bir kesim bulunmaktadır (Gunderson ve Zanarini, 1987). Kernberg (1975) bu kesim için sınır kişilik örgütlenmesi kavramını kullanmış, sınır kişilik örgütlenmesini kendilik ve nesne ilişkileri üzerinden değerlendirerek, bu kişilerin kimlik bütünlüğünün oluşmadığını, bölme ve ona yardımcı savunma mekanizmalarını sıklıkla kullandığını ve gerçeği değerlendirme becerisinin kısmen korunduğunu ifade etmektedir. Sınır kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin genel olarak şu belirtileri gösterdiği görülmektedir: hızlı duygusal geçişler, yargılamada bozukluk, duygu, düşünce ve eylemlerde tutarsızlık, kronik boşluk duygusu, terkedilme kaygısı, yalnızlık, bağımlılık, değersizleştirme, manipülatif davranışlar (intihar girişimleri gibi), dürtüsellik (Kernberg, 1975; Gunderson ve Singer, 1975, Zilborg, 1941). Bu belirtiler sınır kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin ilişki istikrarında bozulmalara yol açmaktadır (Kernberg, 1975; Zilborg, 1941).

Sınır kişilik örgütlenmesini ele alan önemli isimlerden bir tanesi olan Adler (1993) de sınır kişilik örgütlenmesi ile nesne ilişkisi arasında bağlantı kurmuştur. Adler'e göre çocuğa kendisini güvende hissettirmeyen ve tutarsız davranan bir bakımveren, çocukta koruyucu, rahat hissettiren ve destek veren içsel bir nesneye sahip olamamasına sebep olmaktadır. Bu içsel nesnenin olmayışı kişide boşluk duygusuna yol açmakta, depresif belirtiler gösterme riskini arttırmakta ve ilişkilerde bağımlı bir yapısının oluşmasına yol açmaktadır.

2.2. İlişkilerde Manipülasyon

Manipülasyon birtakım hedefler doğrultusunda kişinin içinde bulunduğu çevreyi zorlamak, değiştirmek, şekillendirmek adına gerçekleştirdiği taktikler olarak tanımlanmaktadır (Buss, 1987; Buss, Gomes, Higgins ve Lauterback, 1987). Manipülasyon gerçekleştiren kişilerin benmerkezci (Bursten, 1972), narsistik, antisosyal (Atay, 2009) özellikleri bulunduğu, manipülasyonun birincil ve ikincil psikopati ile ilişkili olduğu (Grieve ve Mahar, 2010) ve uygulanan kişi üzerinde depresyon, madde kullanımı, özkıyım gibi birçok sıkıntıya yol açtığı belirtilmektedir (Hernandez, Magro ve Cuellar, 2014). Manipülatörler kişileri manipüle etmek amacıyla sıklıkla altı taktik kullanmaktadır. Bu taktikler akıl (kurbandan istenilen şeyin neden yapılması gerektiğine yönelik açıklama yapma), çekicilik (kurbana sevecen ve romantik yaklaşma), gerileme (kurbana surat asmak), zorlama (bağırma gibi davranışlar sergileme), sessiz muamele (kurbanı görmezden gelme), aşağılama (kurbanı küçültecek davranışlar sergileme) olarak adlandırılmıştır (Buss, 1987).

Manipülasyon birçok durumda görülmekle birlikte en sık kullanılan alanlardan bir tanesinin romantik ilişkiler olduğu görülmektedir (Erdoğan ve Öztürk, 2018; Karakuş, 2014; Topçu, 2018). Romantik ilişkide bulunan kişiye yönelik çeşitli taktikler ve oyunlar kullanılarak partnerin kendisine olan güveni azaltılmakta, eleştirme davranışlarına ket vurulmakta ve kontrol altında tutularak bağımlı hale getirilmektedir (Spear, 2020; Thomas, 2018). Manipülasyon kurbanda depresyon, psikosomatik hastalıklar, madde kullanımı ve intihar eğilimi gibi birçok bozukluğa yol açmaktadır (Hernandez, Magro ve Cuellar, 2014). Çoğunlukla ilişkilerde kurbanın manipülasyonu içselleştirip bu durumu normalleştireceğine dair çalışmalar bulunmaktadır (Goldsmith ve Freyd, 2005). Çünkü kurban çoğu zaman hem kendisini manipülatöre karşı bağı hissetmekte hem de istismarı tanımlamakta zorluk yaşamaktadır. Ayrıca sosyal olarak etiketlenmekten korkulması da manipülasyonun normalleştirilmesine yol açmaktadır (Spear, 2020).

2.3. Flört Şiddeti ve Türleri

Dünya Sağlık Örgütü (2012) flört şiddetini yakın partner şiddetinin bir alt türü olarak belirtmiş ve “flört ilişkisinde, partneri kontrol etmek ve/veya psikolojik, fiziksel ve cinsel yolla hasara uğratmaya sebep olan herhangi bir davranış” şeklinde açıklamıştır. Flört şiddeti kendisini en çok fiziksel şiddet olarak göstermektedir (Zimmer, 2017) ve ülkemizde flört şiddeti yaygınlık oranının %10 olduğu görülmektedir (Toplu-Demirtaş ve Hatipoğlu-Sümer, 2011).

Flört şiddeti türleri incelendiğinde temel olarak 5 tane flört şiddeti türü olduğu görülmektedir. Fiziksel şiddet kişisel güvenliğin zedelendiği, fiziksel veya cinsel yolla gerçekleştirilen tekme atmak, ısırma gibi davranışlardır (Zimmer, 2017; Url1). Partnerin izni olmadan ona dokunmak, öpmek, cinsel ilişkiye zorlamak gibi içerisinde zorlama davranışının bulunduğu bütün deneyimler cinsel şiddet olarak ifade edilmektedir (Url1). Psikolojik şiddet, partneri korkutma amacı güden, onun özgüvenini ve öz saygısını azaltma amaçlı gerçekleştirilen alay etmek, emir vermek, küçük düşürmek gibi davranışlardır (Zimmer, 2017; Url1). Ekonomik açıdan baskılamak, zarar vermek veya partneri kontrol etmek adına ekonomik koşulların kullanılması gibi davranışlar ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır (Zimmer, 2017). Partneri kontrol etmek, duygusal yönden zarar vermek veya tehdit etmek gibi sebepler için elektronik iletişim araçlarının kullanılması ise dijital flört şiddeti olarak ifade edilmektedir (Hinduja ve Patchin, 2011; Reed, Tolman ve Ward, 2016).

2.4. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Romantik İlişkiler

İstismar, ihmal gibi davranışların ya da aşırı koruyucu olma gibi ebeveyn tutumlarının olduğu ortamlarda, çocukluk çağı ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu erken dönem uyumsuz şemalar oluşmaktadır (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Erken dönem uyumsuz şemalar çoğunlukla bilinçdışı bir şekilde ortaya çıkmaktadır ve kişilik bozuklukları, madde kullanımı, depresyon, yeme bozuklukları, kaygı bozuklukları, ilişkisel problemler gibi birçok psikolojik rahatsızlığa yol açmaktadır (Ehsan ve Bahramizadeh, 2011; Thim, 2010).

Kişinin ruhsal aygıtında ve ilişkilerinde bozukluklara yol açan 5 şema alanı ve 18 şema bulunmaktadır (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Ayrılma ve reddedilme şema alanı içerisinde beş tane şema bulunmaktadır: Kişinin sevdiği kişiler tarafından bırakılacağına dair inançlarını barındıran “terkedilme şeması”, başkaları tarafından zarar görüleceğine dair inançların yer aldığı “güvensizlik şeması”, içtenlik, sevilme, ilgilenilme gibi duygusal ihtiyaçların karşılanmayacağına dair inançların yer aldığı “duygusal yoksunluk şeması”, kişinin kusurlarından dolayı sevilmeceğine dair inançlarının bulunduğu “kusurluluk şeması” ve kişinin kendisinin soyutlanmış hissettiği “sosyal izolasyon şeması” (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Zedelenmiş özerklik ve kendini ortaya koyma şema alanında dört tane şema yer almaktadır: Çevresindeki kişilerden yeterince ayrışamamaya yol açan ve temelinde yetersizlik inancının yer aldığı “bağımlılık/yetersizlik şeması”, kişinin felaket beklentisi içinde bulunduğu “hastalanma veya zarar görmeye karşı dayanıksızlık şeması”, bireyin ailesinden sağlıklı biçimde ayrışamadığı “yapışıklık/gelişmemiş benlik şeması”, kişinin kendisini çevresindekilerle kıyaslayarak başarısız görme eğiliminde olduğu “başarısızlık şeması” (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Zedelenmiş sınırlar şema alanında iki tane şema bulunmaktadır: kişinin özdenetim ve özdisiplin yoksun olduğu “yetersiz özdenetim/özdisiplin şeması” ve kişinin başkalarından daha üstün olduğuna dair inançların yer aldığı “haklılık/ büyüklenmecilik şeması” (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

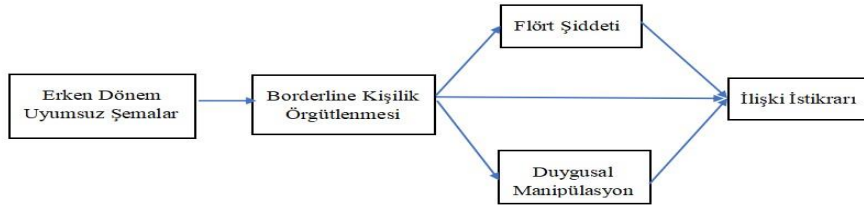
Başkalarına yönelimlilik şema alanında üç tane şema bulunmaktadır: ilişkinin kontrolünün çoğunlukla karşı tarafa bırakıldığı “boyun eğicilik şeması”, bireyin karşı tarafın ihtiyaçları için kendi ihtiyaçlarını bastırdığı “kendini feda şeması” ve başkalarının onayını alabilmek ve kabullenebilmek adına uyum çabası içinde olduğu “onay arayıcılık şeması” (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Aşırı tetikte olma ve bastırılmışlık şema alanında dört tane şema bulunmaktadır: Hayatın daha çok olumsuz tarafına odaklanıldığı “karamsarlık/kötümserlik şeması”, kişinin eleştirilmek, kontrolü yitirmek gibi kaygılarından dolayı duygu, düşünce ve eylemlerini bastırdığı “duyguların bastırılması şeması”, kişinin kendisi için belirlediği yüksek standartlara erişmek için yoğun çaba gösterdiği “yüksek standartlar şeması” ve hata yapmaya veya yapılmasına yönelik toleransın az olduğu “cezalandırıcılık şeması” (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Romantik ilişkilere dair örüntüler erken dönemde bakım veren ve çevreyle olan ilişkilerin, gelenek ve görenek gibi birçok yapının şekillendirdiği şema örüntüleri tarafından oluşmaktadır. Bazen yetişkinlikte ilişki içerisindeyken de yeni şema örüntüleri oluşabilmektedir (Tilden ve Dattilio, 2005). Birey kurduğu romantik ilişkilerde bu şema yapılarını devam ettirmeye çalışırken birçok problemle karşılaşmakta ve bu da ruhsal anlamda çatışma yaşamasına sebep olmaktadır (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Romantik ilişki içerisinde kişinin erken dönem çocukluk ihtiyaçları ve yetişkinlik ihtiyaçları karşılandığı takdirde ilişki doyumunun arttığı görülmektedir. Bu bağlamda ise 18 erken dönem uyumsuz şemadan 11 tanesinin ilişkiler üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Bu şemalar terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/kötüye kullanılma, duygusal yoksunluk, bağımlılık/yetersizlik şeması, yüksek standartlar, iç içe geçme/gelişmemiş benlik, onay arayıcılık, kusurluluk/utanç, cezalandırıcılık, haklılık/ büyüklenmecilik şemalarıdır (Young ve Gluhoski, 1997). Dumitrescu ve Rusu (2012) terk edilme/istikrarsızlık, karamsarlık, duygusal yoksunluk, onay arayıcılık, sosyal izolasyon, fedakarlık, kusurluluk, boyun eğicilik, bağımlılık ve dayanıksızlık şemasının ilişki doyumunu azalttığını yönelik bulgular edinmiştir. Şahin (2015) ise haklılık, onay arayıcılık ve cezalandırılma şemalarının ilişki istikrarı arasında pozitif yönde ilişki olduğunu belirtmektedir.

Sınır kişilik bozukluğu ile ilişkili birçok çalışma bulunmasına karşın, daha az semptom göstermeleri nedeniyle sınır kişilik özelliği gösteren bireylerle yapılan çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Alan yazında romantik ilişkilerde ilişki istikrarının sınır kişilik örgütlenmesi üzerinden flört şiddeti, şema örüntüleri ve duygusal manipülasyon bağlamında araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple bu çalışmadaki amaç yaşamlarındaki işlevsellik sınırdaki kişilik bozukluklarında olduğu kadar bozulmamış ancak sınır kişilik özelliği gösteren romantik ilişkisi bulunan bireylerin ilişkilerde duygusal manipülasyon, flört şiddeti ve erken dönem uyum bozucu şemalar açısından ilişki istikrarlarını incelemektir. Araştırma kapsamında test edilecek model Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Hipotez modelde bağımlı değişken (endogen) ilişki istikrarı, bağımsız değişkenler (exogen) ise borderline (sınır) kişilik örgütlenmesi, erken dönem uyumsuz şemalar, manipülasyon ve flört şiddetidir. Modelde sınır kişilik örgütlenmesi, manipülasyon ve flört şiddeti aynı zamanda aracı (mediator) değişken olarak tanımlanmıştır. Bu model aracılığıyla romantik ilişkide bulunan bireylerin sınır kişilik örgütlenmesi, erken dönem uyumsuz şemalar, flört şiddeti ve ilişkilerde manipülasyon ile ilişki istikrarı arasındaki ilişkilerin araştırılması amaçlanmıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu 394'ü (%79,0) kadın, 103'ü (%20,6) 499 birey oluşturmaktadır. Anket, Google form oluşturularak online olarak uygulanmıştır. Kişilik gelişimi göze önünde bulundurularak katılımcıların borderline (sınır) kişilik örgütlenmesi açısından en az 18 yaşında olmaları, son 6 ay içerisinde herhangi bir psikiyatrik tanı almamaları göz önünde bulundurulmuştur.

Medeni durumları bakımından incelendiğinde ise katılımcıların 199'u (%39,9) evli, 22'si (%4,4) sözlü/nişanlı, 275'i (%55,1) sevgili/flört ilişkisi içerisinde bulunmaktadır. Aynı zamanda katılımcıların 176'sı (%35,3) borderline kişilik örgütlenmesine sahip iken, 323'ü (%64,7) borderline kişilik örgütlenmesine sahip değildir.

Tablo 1. Cinsiyet, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Kiminle Yaşadığı, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Borderline Kişilik Örgütlenmesi Olan/Olmayan Sayı ve Yüzde Dağılımı.

		n	%
Cinsiyet	Kadın	394	79,0
	Erkek	103	20,6
	Kayıp Veri	2	0,4
Medeni Durum	Evli	199	39,9
	Sözlü/Nişanlı	22	4,4
	Sevgili/Flört	275	55,1
Eğitim Durumu	Kayıp Veri	3	0,6
	İlkokul	14	2,8
	Lise	32	6,4
	Lisans	301	60,3
Kiminle Yaşadığı	Yüksek Lisans ve Üstü	150	30,1
	Kayıp Veri	2	0,4
	Tek Başına	72	14,4
	Ebeveynlerimle	146	29,3
Çalışma Durumu	Arkadaşlarımla	59	11,8
	Partnerimle	23	4,6
	Eşimle	197	39,5
	Kayıp Veri	2	0,4
Gelir Durumu	Çalışıyorum	277	55,5
	Çalışmıyorum	78	15,6
	Öğrenciyim	142	28,5
	Kayıp Veri	2	99,6
Borderline Kişilik Örgütlenmesi	Kötü	49	9,8
	Orta	332	66,5
	İyi	116	23,2
	Kayıp Veri	2	0,4
Toplam	B.K.Ö bulunan	176	35,3
	B.K.Ö. bulunmayan	323	64,7
		499	100,0

3.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada yer alan katılımcılardan demografik bilgilerini almak amacıyla Kişisel Bilgi Formu doldurtulmuştur. Ayrıca, katılımcıların, sınır kişilik örgütlenmesi açısından riskli grupta olup olmadıklarını

değerlendirmek amacıyla Borderline Kişilik Envanteri (BKE), İlişki İstikrarı Ölçeği, Young Şema Ölçeği Kısa Form 3, Yakın İlişkilerde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, İlişkilerde Duygusal Manipülasyon Ölçeği uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişilerin sosyo-demografik bilgilerini almak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan formda katılımcılara yaş, cinsiyet, herhangi bir psikiyatrik tanılarının olup olmaması gibi bilgiler sorulmuştur.

İlişki İstikrarı Ölçeği: İlişki istikrarı ölçeği 30 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır: ilişki doyumu, ilişki yatırımı ve seçeneklerin niteliği (Rusbult, Martz ve Agnew, 1998). Romantik ilişkinin gidişatını anlamak amacıyla oluşturulan bu ölçek Büyüksahin, Hasta ve Hovardaoğlu (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğe sonradan 7 maddelik bağıllık boyutu eklenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı, ilişki doyumu için .94, seçeneklerin niteliği için .85 ve ilişki yatırımı için .88 ve bağıllık için .93 olarak bulunmuştur. Faktör analizi gerçekleştirilerek KMO katsayısı 0,926 olarak belirlenmiştir. Bartlett's Test of Sphericity $p < .05$ ile faktörlerin manidar olduğunu göstermiştir. Gerçekleştirilen iç tutarlılık analizi neticesinde ilişki doyumu, alternatiflerin değerlendirilmesi, ilişki yatırımı, bağıllık alt ölçeklerinin Cronbach α değerleri sırasıyla .93, .87, .80, .76 olarak ifade edilmiştir. Ölçeğin tamamı için ise Cronbach α değeri .74 olarak bulunmuştur.

İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği: Yılmaz (2018) tarafından geliştirilen İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği saldırgan manipülasyon, duygusal manipülasyon, kurban seçimi, kendini gizleme ve strateji kullanma alt boyutlarından oluşmaktadır. 39 maddeden oluşan bu ölçek ilişkilerde yaşanan manipülasyona yönelik tutum ve davranışları ölçmektedir.

İlişkilerde Duygusal Manipülasyon Ölçeği için gerçekleştirilen faktör analizinde KMO katsayısı 0,919 olarak bulunmuştur. Bartlett's Test of Sphericity $p < .05$ ile faktörlerin manidar olduğunu göstermiştir. Ölçeğe yapılan iç tutarlılık analizi sonucunda saldırgan manipülasyon, duygusal manipülasyon, kurban seçimi, kendini gizleme ve strateji kullanma alt ölçeklerinin Cronbach α değerleri sırasıyla .69, .86, .69, .86, .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamı için ise Cronbach α değeri .94 olarak bulunmuştur.

Borderline Kişilik Envanteri: Doğru-yanlış şeklinde cevaplanan 53 maddelik Borderline Kişilik envanterinin sadece ilk 51 maddesi analize sokulmaktadır. Envanterin son iki maddesi bilgi toplama amacıyla kullanılmaktadır. Doğru seçeneğini işaretleme sayısı toplanarak, toplam bir puan elde edilmektedir. Bu puan kişinin sınır kişilik örgütlenme düzeyini belirlemektedir. Leichsenring tarafından oluşturulan ölçeğin orijinal kesme puanı 20 iken ülkemizde kesme noktası 15/16 olarak belirlenmiştir (Aydemir ve ark., 2006; Leichsenring, 1999). Gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucuna göre Cronbach alfa değeri .92, test-tekrar test korelasyonu .67 olarak bulunmuştur. Geçerlik analizine göre kesme puanı 15/16 olarak belirlendiğinde testin duyarlılığı %80, özgüllüğü %79 olarak belirlenmiştir. Bu kesme noktasına göre pozitif ve negatif yordama değeri sırasıyla %55 ve %92 olarak belirlenmiştir (Aydemir ve ark., 2006).

Young Şema Ölçeği: Young Şema Ölçeği, 6'lı Likert tipi bir ölçek olmakla birlikte 90 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin amacı 18 erken dönem uyum bozucu şemaları (7 şema alanı) belirlemektir. Uyum bozucu şemadan alınan puanın yüksek olması, o şema örüntüsünün varlığını göstermektedir (Young ve Brown, 2005). Türk kültürüne uyarlaması gerçekleştirirken ölçeğin 5 şema alanı ve 14 şemadan oluşan bir yapısı olduğu görülmüştür. 14 uyum bozucu şema için Cronbach-Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları .63 ile .80 arasında değerler alırken, şema alanları için bu değer .53 ile .81 arasında bulunmuştur. Şemaların test-tekrar test güvenilirlik katsayıları .66 ile .82 arasında değer alırken, şema alanlarının katsayıları .66 ile .83 arasında değer almıştır. 5 şema alanı ve 14 şema şu şekilde gösterilmiştir.

1. Zedelenmiş Otonomi: iç içe geçme/bağımlılık, terkedilme, başarısızlık, karamsarlık, tehditler karşısında dayanıksızlık
2. Ayrılma/Reddedilme (Kopukluk): Duygusal yoksunluk, duyguları bastırma, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk
3. Yüksek Standartlar: Yüksek standartlar, onay arayıcılık
4. Zedelenmiş Sınırlar: Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim
5. Diğeri Yönelimlilik: Kendini feda, cezalandırılma

Yakın İlişkilerde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Formu YİŞTÖ- GG: Yakın İlişkilerde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Formu (YİŞTÖ-GG) olarak adaptasyon çalışması gerçekleştirilen ölçek 3 boyuttan (istismar-8 madde, Kontrol-5 madde ve şiddet-4 madde) ve 17 maddeden oluşan bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Her bir alt boyuta dair alınan yüksek puanlar, flört

şiddetinin kabul edildiğini göstermektedir. Şiddet alt boyutu fiziksel şiddete yönelik tutumları ölçerken, istismar ve kontrol boyutu psikolojik şiddete dair tutumları ölçmektedir. Ölçeğin elde edilen iç tutarlık katsayıları şiddet, kontrol ve istismar boyutları için sırasıyla .72, .62, ve .65 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışmada ise iç tutarlılık katsayıları şiddet için .75, kontrol için .60 ve istismar için .67 bulunmuştur.

3.3. İşlem

Bu çalışmada verilerin toplanması sürecinde Google Form kullanılmıştır. Etik kurul izni alınarak, çalışmanın anketi internet vasıtasıyla bireylere yönlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 21 ve AMOS paket programları kullanılmıştır. Sosyodemografik değişkenlere yönelik frekans ve betimleyici analiz uygulanırken, oluşturulan modeli test etmek için yol analizi kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

499 katılımcıdan toplanan veriler üzerinden, kayıp değerler için uygulanan ençoklama (EM) algoritması sonucu anlamlı çıktığı için sosyodemografik değişkenlere ait veriler dışındaki kayıp değerler tamamlanmıştır. Aynı zamanda verilerde uç değerler olup olmadığını saptamak için Mahalonobis uzaklıkları ve frekans değerleri incelenmiştir. Sosyodemografik değişkenlerin dağılımlarını incelemek için frekans analizi ve betimleyici analiz uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin puanlarının ilişkilerini gözlemek için korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma bağlamında kurulan yol analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Tüm analizler SPSS ve AMOS programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Tablo 2. Ölçek ve Alt Boyutlar Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Toplam puanlar n=499	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1- İlişki Doyumu		-0,34**	0,29**	0,68**	-1,32**	-0,28**	-0,23**	-0,34**	-0,10	-0,14**	-0,20**	-0,14**	-0,36	-0,25**
2- Alternatiflerin Değerlendirilmesi			-0,21**	-0,46**	0,22**	0,14	0,11*	0,15**	0,12**	0,13**	0,04	-0,10**	-0,21**	0,08
3- İlişki Yatırımı				0,48**	0,18**	0,78	0,19**	0,04	0,23**	0,06	0,22**	0,02	0,25**	0,23**
4-Bağlılık					-0,18**	-0,25**	-0,11**	-0,28**	-0,01	-0,17**	-0,02	-0,16**	0,10*	-0,17**
5-İlişkilerde Duygusal Manipülasyon						0,53**	0,39**	0,47**	0,46**	0,44**	0,31**	0,15**	0,14**	0,45**
6- Bordeline Kişilik Envaneri							0,63**	0,65*	0,40**	0,45**	0,43**	0,23**	0,15**	0,40**
7-Zedelenmiş Otonomi								0,75**	0,47**	0,37**	0,58**	0,19**	0,21**	0,40**
8- Kopukluk									0,42**	0,49**	0,53**	0,18**	0,13**	0,38**
9-Yüksek Standartlar										0,50**	0,55**	-0,06	0,11*	0,24**
10-Zedelenmiş Sınırlar											0,43**	-0,07	-0,01	0,16**
11-Diğeri												-0,03	0,16**	0,26**
Yönelimlilik														
12-Şiddet													0,27**	0,38**
13-Kontrol														0,36**
14-İstismar														1

p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

Araştırma kapsamında kullanılan ölçek ve altboyutları arası korelasyon analizi sonucu Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’deki korelasyon katsayıları incelendiğinde ölçek ve alt boyutlarının çoğunda düşük ve orta düzeylerde anlamlı ilişkiler olduğu (örn. ilişki doyumu ve borderline kişilik envaneri arasında $r = -.28$, $p < .01$) görülmektedir.

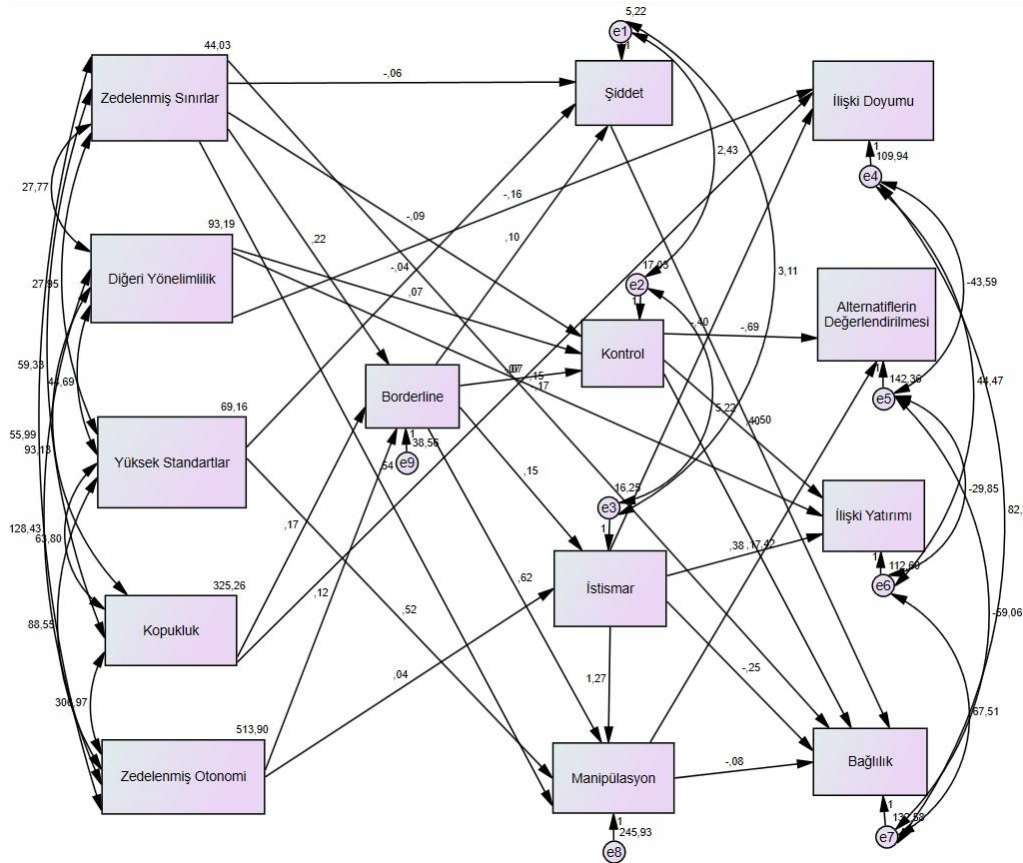
4.1. Araştırma Modeli’nin Yol Analizi ile Test Edilmesi

Araştırma modeli AMOS 20 programında yol analizi kullanılarak test edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde modelin araştırma verisi ile iyi uyum gösterdiği gözlemlenmiştir ($X^2:116,774$ CMIN/DF:2,654, GFI:0,969, TLI:0,948, CFI:0,975, RMSEA:0,058). Uyum indekslerinden sırasıyla 0,058 değerine sahip olan RMSEA modelin kabul edilebilir uyum sınırları içinde olduğunu gösterirken, diğer uyum indeksleri veri ve model arasındaki uyumun iyi olduğunu göstermektedir. Çünkü YEM literatürüne göre (Meydan ve Şeşen, 2015) TLI, CFI ve GFI değerlerinin 0,95’ten büyük olması veri ile model arasındaki uyumun iyi olduğunu göstermektedir. Ayrıca SRMR ve RMSEA değerlerinin de 0,05’ten küçük olması iyi düzeyde uyumu, 0,06-0,08 arasında olması kabul edilebilir bir uyumu, CMIN /DF’in de 3’ten küçük değerlere sahip olması uyumun iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Modeldeki değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren yol tabloları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Yol Analizinde Maksimum Olabilirlik Çıkarımı Sonuçlarına Göre İlişkiler

Yollar	Standart Katsayılar	Standart Hata	Kritik Oran	p
Zedelenmiş Otonomi → İstismar	,183	,009	3,804	***
Zedelenmiş Otonomi → Borderline Örg.	,312	,019	6,491	***
Zedelenmiş Sınırlar → Borderline Örg.	,165	,048	4,501	***
Zedelenmiş Sınırlar → Manipülasyon	,172	,130	4,150	***
Zedelenmiş Sınırlar → Kontrol	-,140	0,031	-2,886	**
Zedelenmiş Sınırlar → Şiddet	-,154	0,018	-3,163	**
Zedelenmiş Sınırlar → Bağlılık	-,095	,059	-2,490	**
Borderline Örg. → İstismar	,290	,026	5,745	***
Borderline Örg. → Kontrol	,149	,024	2,937	**
Borderline Örg. → Manipülasyon	,263	,098	6,390	***
Borderline Örg. → Şiddet	,359	,013	7,533	***
Kopukluk → Borderline Örg.	,342	,025	6,657	***
Kopukluk → İlişki Doyumu	-,118	,024	-3,063	**
Yüksek Standartlar → Şiddet	-,146	,014	-3,116	**
Yüksek Standartlar → Manipülasyon	,208	,100	-5,218	***
İstismar → Manipülasyon	,271	,172	7,337	***
İstismar → İlişki Doyumu	-,163	,104	-3,871	***
İstismar → İlişki Yatırımı	,153	,112	3,432	***
İstismar → Bağlılık	-,092	,120	-2,078	*
Kontrol → İlişki Yatırımı	,150	,110	3,599	***
Kontrol → Bağlılık	,148	,096	4,365	***
Kontrol → Alternatiflerin Değerlendirilmesi	-,232	0,120	-5,767	***
Şiddet → Bağlılık	-,101	0,152	-3,300	***
Manipülasyon → Alternatiflerin Değerlendirilmesi	,273	0,025	6,739	***
Manipülasyon → Bağlılık	-,146	,020	-4,147	***
Diğeri Yönelimlilik → İlişki Doyumu	-,137	,043	-3,661	***
Diğeri Yönelimlilik → İlişki Yatırımı	,130	,043	3,481	***
Diğeri Yönelimlilik → Kontrol	,154	,021	3,201	***

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Şekil 1. Yol Analizi Modellemesine Göre Araştırmadaki Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Bulgular yorumlandığında erken dönem uyumsuz şemalar zedelenmiş otonomi alt boyutunun flört şiddeti istismar alt boyutu ve borderline kişilik örgütlenmesi üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde zedelenmiş alt boyutunun borderline kişilik örgütlenmesini yordama gücünün 0,312, istismar alt boyutunu yordama gücünün 0,183 olduğu görülmektedir. Dolaylı etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde zedelenmiş otonomi alt boyutunun borderline kişilik

örgütlenmesi aracılığıyla flört şiddeti şiddet alt boyutunu yordama gücünün 0,112, istismar alt boyutunu yordama gücünün 0,091, kontrol boyutunu yordama gücünün 0,046 ve manipülasyon alt boyutunu yordama gücünün 0,156 olduğu görülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şemalar zedelenmiş sınırlar alt boyutunun borderline kişilik örgütlenmesi, manipülasyon, ilişki istikrarı bağlılık, flört şiddeti kontrol ve şiddet alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde zedelenmiş sınırlar alt boyutunun borderline kişilik örgütlenmesini yordama gücünün 0,165, kontrol alt boyutunu yordama gücünün -0,140, şiddet alt boyutunu yordama gücünün -0,154, bağlılık alt boyutunu yordama gücünün -0,095, manipülasyonu yordama gücünün 0,172 olduğu görülmektedir. Dolaylı etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde zedelenmiş sınırlar alt boyutunun borderline kişilik örgütlenmesi aracılığıyla flört şiddeti şiddet alt boyutunu yordama gücünün 0,59, istismar alt boyutunu yordama gücünün 0,048, kontrol alt boyutunu yordama gücünün 0,25 ve manipülasyon düzeyini yordama gücünün 0,056 olduğu görülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şemalar kopukluk alt boyutunun borderline kişilik örgütlenmesi ve ilişki istikrarı ilişki doyumu alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde kopukluk alt boyutunun borderline kişilik örgütlenmesini yordama gücünün 0,342, ilişki doyumu alt boyutunu yordama gücünün -0,118 olduğu görülmektedir. Dolaylı etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde kopukluk alt boyutunun borderline kişilik örgütlenmesi aracılığıyla flört şiddeti şiddet alt boyutunu yordama gücünün 0,123, istismar alt boyutunu yordama gücünün 0,099, kontrol boyutunu yordama gücünün 0,051 ve manipülasyon alt boyutunu yordama gücünün 0,117 olduğu görülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şemalar yüksek standartlar alt boyutunun manipülasyon ve flört şiddeti şiddet alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde yüksek standartlar alt boyutunun şiddet alt boyutunu yordama gücünün -0,146, manipülasyonu yordama gücünün 0,208 olduğu görülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şemalar diğeri yönelimlilik alt boyutunun ilişki istikrarı ilişki doyumu, ilişki yatırımı alt boyutu ve flört şiddeti kontrol alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde diğeri yönelimlilik alt boyutunun kontrol alt boyutunu yordama gücünün 0,154, ilişki yatırımı alt boyutunu yordama gücünün 0,130 ve ilişki doyumu alt boyutunu yordama gücünün -0,137 olduğu görülmektedir.

Borderline kişilik örgütlenmesinin flört şiddeti kontrol, istismar, şiddet alt boyutu ve manipülasyon üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde borderline kişilik örgütlenmesinin istismar alt boyutunu yordama gücünün 0,290, şiddet alt boyutunu yordama gücünün 0,359, kontrol alt boyutunu yordama gücünün 0,149, manipülasyonu yordama gücünün 0,263 olduğu görülmektedir. Dolaylı etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde borderline kişilik örgütlenmesinin flört şiddeti istismar boyutu aracılığıyla ilişki istikrarı ilişki doyumunu yordama gücünün -0,047 olduğu görülmektedir. Borderline kişilik örgütlenmesinin flört şiddeti kontrol ve istismar alt boyutu aracılığıyla ilişki istikrarı ilişki yatırımı alt boyutunu yordama gücü 0,067'dir. Borderline kişilik örgütlenmesinin ilişki istikrarı bağlılık alt boyutunu flört şiddeti (kontrol, istismar ve şiddet alt boyutu ve manipülasyon aracılığıyla yordama gücü -0,91'dir. Borderline kişilik örgütlenmesinin ilişki istikrarı alternatiflerin değerlendirilmesi alt boyutunu flört şiddeti kontrol alt boyutu ve manipülasyon aracılığıyla yordama gücünün ise 0,059 olduğu görülmektedir.

Flört şiddeti istismar alt boyutunun manipülasyon, ilişki istikrarı ilişki doyumu, ilişki yatırımı ve bağlılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde istismar alt boyutunun manipülasyonu yordama gücünün 0,271, bağlılık alt boyutunu yordama gücünün -0,092, ilişki yatırımı alt boyutunu yordama gücünün 0,153, ilişki doyumu alt boyutunu yordama gücünün -0,163 olduğu görülmektedir.

Flört şiddeti kontrol alt boyutunun ilişki istikrarı ilişki yatırımı, bağlılık ve alternatiflerin değerlendirilmesi alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde kontrol alt boyutunun alternatifleri değerlendirme alt boyutunu yordama gücünün -0,232, bağlılık alt boyutunu yordama gücünün 0,148 ve ilişki yatırımı alt boyutunu yordama gücünün 0,150 olduğu görülmektedir.

Flört şiddeti şiddet alt boyutunun ilişki istikrarı bağlılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde şiddet alt boyutunun bağlılık alt boyutunu yordama gücünün -0,101 olduğu görülmektedir.

İlişkilerde manipülasyonun ilişki istikrarı alternatiflerin değerlendirilmesi ve bağlılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Direkt etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde manipülasyonun alternatifleri değerlendirme alt boyutunu yordama gücünün 0,273, bağlılık alt boyutunu yordama gücünün -0,146 olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Sınır (borderline) kişilik örgütlenmesine yönelik belirtilerde artış ve ilişkilerin daha sık ayrılıkla bitmesi sonucunda son yıllarda borderline (sınır) kişilik bozukluğu/ örgütlenmesi ve ilişki istikrarı daha fazla araştırılmaya başlanmıştır. Sınır kişilik örgütlenmesi en çok ikili ilişkilerdeki problemleri arttırdığı için tartışma kısmında bulgular bu iki değişkeni temel alarak değerlendirilecektir.

Borderline kişilik bozukluğu, diğer kişilik bozuklukları ile karşılaştırıldığında aralarında en fazla şema örtütüsüne sahip kişilik bozukluğudur. Çalışmanın sonucunda ise literatür ile örtüşen bulgular elde edilerek erken dönem uyumsuz şema alanlarından, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve kopukluk alt boyutunda puan arttıkça borderline kişilik örgütlenmesi düzeyinin arttığı gözlenmiştir. Arntz ve Genderen (2020) terkedilme, güvensizlik, duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç (kopukluk şema alanı), bağımlılık/yetersizlik zarar görme veya hastalanmaya karşı dayanıksızlık (zedelenmiş otonomi), yetersiz özenetim (zedelenmiş sınırlar), boyun eğicilik (diğeri yönelimlilik), duyguları bastırma ve cezalandırıcılık (aşırı tetikte olma ve bastırılmışlık) şemalarının borderline kişilik bozukluğunda bulunan en sık şemalar olduğunu ifade etmiştir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının flört şiddeti üzerinde düşük düzeyde etkisi olduğu görülmektedir. Flört şiddeti istismar alt boyutundaki artışı etkileyen şema alanlarından bir tanesi zedelenmiş otonomidir. Bu bulgu literatür ile örtüşmektedir, Zedelenmiş otonomi ile flört şiddeti arasındaki ilişkiyi gösteren birçok araştırma bulunmaktadır (Shorey, Cornelius ve Bell, 2008; Tremblay ve Dozois, 2009).

Zedelenmiş sınırlar boyutunda artış gerçekleştikçe ilişkide kontrolün azaldığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde flört şiddeti uygulamaya aracılık eden şemaların haklılık, güvensizlik, yetersiz özenetim olduğunu öne süren bir çok çalışma görülmektedir (Corral ve Calvete, 2014; Crawford ve Wright, 2007; Messman-Moore ve Roemmele, 2011; Tremblay ve Dozois, 2009). Literatür ve çalışmanın bulguları karşılaştırıldığında sonuçların örtüşmediği görülmektedir. Bu şema alanının başatme tepkileri incelendiğinde hak görme (başkalarına zorbalık eden/teslim olma) ve yetersiz özenetim (aşırı özenetimli olma/telafi) şema puanlarının artmasıyla birlikte ilişkideki kontrolün de artması beklenmektedir. Sonuçlardaki farklılığın başatme tepkilerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yüksek standartlar boyutundaki artışın ilişkideki şiddeti azalttığı gözlenmektedir. Taşkale ve Soygüt (2017) çalışmanın bulgularını kısmen destekleyen sonuçlar elde ederek, yüksek standartlar şema alanının flört şiddetini yordadığını ifade etmişlerdir. Yüksek standartlar şema alanına sahip kişilerin ilişkide de mükemmel olabilmek adına daha az şiddete başvurduğu öngörülmektedir.

Diğeri yönelimlilik alt boyutundaki artışın ilişkide kontrolü arttırdığı belirlenmektedir. Literatür ile çalışmanın sonuçları örtüşmemektedir çünkü kendini feda (başkalarına çok şey vermek/teslim olma), boyun eğicilik (kişilerin kendisini kontrol etmesine izin verme/teslim olma) ve onay arayıcılık (başkalarını etkileme çabası/teslim olma) şemaları kişinin ilişkide kontrol etmekten ziyade kontrol edilmesine yol açmaktadır. Bu noktada "aşırı telafi" şema başatme tepkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Boyun eğicilik (otoriteye karşı isyan etmek), kendini feda (mümkün oldukça başkalarına az şey vermek), onay arayıcılık (karşı tarafı onayını almayacak şekilde kıskırtmak) aşırı telafi başatme tepkilerinin ilişkideki kontrolü arttırabileceği düşünülmektedir.

Crawford ve Wright (2007) erken dönem travmatik yaşantıların, yetişkinlikte kişiyi hem şiddetin mağduru hem de faili haline getirebildiğini, Gay, Harding, Jackson, Burns ve Baker (2013) gerçekleştirdiği çalışmada ise çocukluk dönemi ihmal yaşantıları ile flört şiddeti arasındaki ilişkide kopukluk ve reddedilme şema alanlarının aracı rolü olduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde literatürde bulunan bir çok araştırma erken dönem travmatik deneyimlerin, ebeveyn yaklaşımlarının, karşılanmamış çocukluk ihtiyaçlarının borderline kişilik bozukluğu üzerindeki etkisini göstermektedir (Joyce vd., 2003; Köroğlu ve Bayraktar, 2007). Stern (1938), borderline kişilik bozukluğuna sahip bireylerin mazoşist yapıda olduğunu; Gunderson ve Singer (1975) ise bu kişilerin öfke gibi negatif duyguları şiddetli bir şekilde deneyimlediğini, alaycı, değersizleştirilen ve acımasız tutumlara sahip olduğunu; Oltmanns, Neale ve Davison (1995), kavgacı ve iğneleyici bir tarza sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Literatür ile çalışmanın bulguları karşılaştırıldığında sonuçların örtüştüğü, zedelenmiş sınırlar, zedelenmiş otonomi ve kopukluk alt boyutunda artışın borderline kişilik örgütlenmesinde artışa yol açarak ilişkideki şiddet, istismar ve kontrolün düşük düzeyde artmasına sebep olduğu görülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarından zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar şema alanındaki artışın ilişkideki manipülasyonu arttırdığı görülmektedir. Zedelenmiş sınırlar şema alanı kişinin güç ve kontrol sağlamak, otorite kurmak, üstünlük sağlamak, manipülatif eylemlerde bulunmak gibi davranış örüntülerini içinde barındıran bir şema alanıdır. Yüksek standartlar şema alanı ise mükemmel olmak adına kişinin yüksek standartlar oluşturduğu ve ona ulaşmak için çabaladığı, bu yolda ise kendisine ve başkalarına karşı eleştirel davrandığı bir şema alanıdır (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Görüldüğü üzere bu iki şema alanında da manipülasyona yönelik eylemler bulunmaktadır. Bu da literatür ile bulguların birbiri ile örtüşüğünü göstermektedir. Bursten (1972), manipülatif davranan kişilerin benmerkezci bir yapısı olduğunu; Atay (2009) ise narsistik ve antisosyal özelliklerin eşlik ettiğini; Young, Klosko ve Weishaar (2003) ise zedelenmiş sınırlar alanındaki şema örüntülerinin başkalarının haklarına saygı duyamamasına yol açtığını, bu kişilerin benmerkezci, sorumluluk almayan ve üstünlük taslayan kişilik özelliklerinin oluşmasına sebep olduğunu ifade etmektedir. Bu özelliklerin borderline kişilik bozukluğunda da görüldüğü göz önüne alındığında erken dönem uyumsuz şemalar ile duygusal manipülasyon ilişkisinde borderline (sınır) kişilik örgütlenmesinin aracılık etkisine dair bulgunun literatür ile uyduğu görülmektedir.

Çalışmada ayrılma/reddedilme ve diğeri yönelimlilik şema alanlarında artış gerçekleştikçe ilişki doyumunda azalma olduğuna yönelik bulgular olduğu görülmektedir. Nemati (1996), benzer sonuçlar elde ederek ayrılma/reddedilme şema alanından terkedilme ve duygusal yoksunluk şemalarının ilişkideki doyumu azalttığını ortaya koymuştur. Dumitrescu ve Rusu (2012), aynı şekilde ayrılma/reddedilme (terk edilme/ istikrarsızlık, duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/ yabancılaşma, kusurluluk/ utanç) zedelenmiş özerklik (bağımlılık/ yetersizlik, zarar görme veya hastalanmaya karşı dayanıksızlık, diğeri yönelimlilik (boyun eğicilik, fedakarlık, onay/ kabul arayıcılık, aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık (kötümserlik/ karamsarlık) şema alanlarının ilişki doyumunda azalmaya yol açtığını ortaya koymuştur. Tilden ve Dattilio (2005) ise erken çocukluk döneminde kişinin bu şema alanlarını geliştirmesine sebep olacak ilişkiler içerisinde yetişmesinin yetişkinlikte de benzer ilişkiler kurmasına yol açtığını ifade etmektedir. Bu durumun da ilişki doyumunu azaltan bir etken olduğu düşünülmektedir.

Şahin (2015)'in ilişki istikrarı üzerine gerçekleştirdiği çalışmada kendini feda (diğeri yönelimlilik) ve terkedilme (kopukluk) şemalarının ilişki yatırımını yordadığı ifade edilmektedir. Gerçekleştirilen çalışmada benzer şekilde diğeri yönelimlilik şema alanındaki artışın ilişki yatırımını artmasına yol açtığı gözlenmektedir. Bu şema alanındaki sevilme, onaylanma gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla kişinin partnerine ve ilişkisine yatırım yaptığı düşünülmektedir.

Borderline kişilik örgütlenmesinin manipülasyonu düşük ama anlamlı bir düzeyde yordadığı görülmektedir. Gunderson ve Singer (1975), manipülatif davranışların ve psikosomatizasyon, intihar girişimi gibi manipülasyon araçlarının borderline kişilik bozukluğunda yaygın olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Grieve ve Mahar (2010) ise çalışma bulgularını destekler şekilde birincil ve ikincil psikopatinin duygusal manipülasyon ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir.

Calvete ve Corral (2014), flört şiddetine yönelik eylemleri bulunan erkekler üzerinde bir çalışma gerçekleştirerek, bu bireylerin %78 oranında işlevsiz bir kişilik örgütlenmesine sahip olduğunu gözlemlemiştir. Gunderson ve Singer (1975) ise borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin öfke gibi olumsuz duyguları çok sık ve yoğun yaşadıklarını, ilişkilerinde alaycı ve acımasız tutumlar sergilediklerini ve zaman zaman depresif belirtilerin eşlik ettiğini ifade etmektedir. Çalışmamızda borderline kişilik örgütlenmesinin flört şiddetini yordadığı görülmektedir. Capaldi ve arkadaşları (2012) ise bu bulguyu destekler şekilde borderline kişilik örgütlenmesinde sıkça görülen belirtilerden antisosyal davranışların, madde kullanımının ve depresif belirtilerin flört şiddetinde belirleyici olduğunu ifade etmektedir.

Akıl, çekicilik, gerileme, zorlama, sessiz muamele ve aşağılama manipülatörün manipülasyon araçları olarak ifade edilmektedir (Buss, 1987). Aşağılama, zorlama gibi taktikler aynı şekilde flört şiddetinin de bir parçası olarak görülmektedir. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (Url1) emir vermek, eleştirmek, lakap takmak gibi davranışları psikolojik şiddet olarak değerlendirmektedir. Wagers (2015), manipülasyonun diğer istismar türlerinde olduğu gibi "güç ve kontrol" amacını güttüğünü belirtmekte, Koss, Gidycz ve Wisniewski (1987), cinsel şiddette manipülasyonun önemli bir yeri olduğunu ifade etmektedir. Çalışmamızda da literatürü destekler şekilde ilişkideki istismar düzeyinin artışı ile birlikte manipülasyon düzeyinin de arttığı görülmektedir.

Flört şiddeti istismar düzeyinde artış gerçekleştikçe, ilişkideki bağlılık ve doyum azalırken ilişkiye yatırımın arttığı görülmektedir. Ayrıca ilişkideki şiddet arttıkça bağlılığın azaldığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde ilişki istikrarının flört şiddeti bağlamında değerlendirildiği çalışmalara pek rastlanılmamaktadır. Çalışmalar daha çok ilişki doyumu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Capaldi ve arkadaşları (2012), romantik ilişkide şiddet arttıkça doyumun azaldığını belirtmektedir. İlişkideki doyum azaldıkça bağlılık da beraberinde azalmaktadır. Ancak şiddet genellikle manipülatif bir şekilde kişiyi

ilişkide tutma amacını içinde barındırdığı için kişinin bir yandan flört şiddeti uygularken diğer yandan ilişkiye yatırımını arttırdığı düşünülmektedir.

İlişkide kontrol arttıkça, diğer alternatifler daha az değerlendirilmekte, ilişkiye olan bağlılık ve yatırım artış göstermektedir. İlişkideki kontrol de aynı şekilde kişiyi ilişkide tutma çabasından dolayı gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle kişinin diğer alternatiflere odaklanmadığı, kendisini ilişkiyi daha bağlı hissettiği ve kişiyi kaybetmemek adına ilişkiye daha fazla yatırım yaptığı düşünülmektedir.

Karakuş (2014), romantik ilişkilerde manipülasyonun sıkça kullanıldığını belirtmektedir. Gerçekleştirilen çalışmada ilişkilerde manipülasyonun sıklığı arttıkça, kişinin ilişki dışındaki alternatiflere daha çok yöneldiği ve ilişkideki bağlılığın azaldığı görülmektedir. Manipülatörün amacı partnerinin kendine olan güvenini azaltmak (Bursten, 1972) gibi ilişkiye zarar verebilecek amaçlar olduğu için ilişkiye olan bağlılığı etkilediği düşünülmektedir. Impet, Beals ve Peeplau (2001) ilişkideki bağlılık ve alternatiflerin değerlendirilmesi arasında ilişki olduğunu ifade etmektedir, bu sebeple çalışmanın bulgularında bağlılığın azaldıkça alternatiflerin daha çok değerlendirildiği bulgusuna ulaşıldığı öngörülmektedir.

Çalışmada borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin ilişkiye daha fazla yatırım yaptıkları ancak ilişkiye bağlılıklarının ve ilişkiden aldıkları doyumun daha az olduğu görülmektedir. Borderline kişilik bozukluğuna sahip kişilerin partneri tarafından bırakılmamak adına çok fazla çaba sarf ettiği görülmektedir (Amerikan Psikiyatri Birliği [APA], 2014). Bu çabalar ise partnerinin gitmesini engellemek adına maddi ve manevi yatırımlar olarak kendisini gösterebilmektedir. Diğer yandan sınır kişilik örgütlenmesinde kişi ilişkide kalmak isterken bir yandan ilişkiyi zedeleyecek davranışlar gerçekleştirebilmektedir. Richards ve Laaser (1999) borderline kişilik örgütlenmesine sahip kadınların kontrol grubuna oranla daha fazla kompulsif rasgele cinsel birliktelik yaşadığını ifade etmiştir. Zilborg (1941), bu kişilerin derin ilişkiler kuramadıklarını; Stern (1938), güven eksikliği yaşadıklarını; Gunderson ve Singer (1975), sosyal uyumlarının azaldığını, dürtüsel davrandıklarını ve ilişkiyi değersizleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu belirtiler borderline kişilik örgütlenmesinin kişilerin ilişkiye yatırımlarını arttırırken, ilişkiden aldıkları doyumun ve bağlılığın azalmasına yol açmasını açıklar niteliktedir.

5.1. Sınırlılıklar ve Öneriler

Araştırmanın örneklemini İstanbul ve Mersin ilinde yaşayan 499 birey oluşturmaktadır. Araştırmada eş tanılar sadece sosyodemografik soru olarak ölçülmüştür. Anketin süresi uzun olduğu yaklaşık 40-45 dakika sürmüş ve 54 katılımcının anketi yarım bıraktığı görülmüştür. Araştırmada çok fazla değişken ve alt boyut olduğu için manipülasyon tek bir boyut olarak incelenerek alt boyutları analizlere sokulmamıştır. Aynı sebepten dolayı erken dönem uyumsuz şemalar tek tek analize sokulmak yerine şema alanları olarak analize sokulmuştur. Bir sonraki çalışmalarda anketin daha kısa tutulması, manipülasyon alt boyutlarının ve erken dönem uyumsuz şemaların da analize sokulması daha çok bilgi edinilmesini sağlayacaktır. Eş tanıların daha sağlıklı ayrıştırılabilmesi için buna yönelik ölçek kullanılması daha uygun olacaktır. Ayrıca şemalara yönelik baş etme tepkilerinin de kişinin yaşadığı zorlukları anlamamızda yardımcı olacağı düşünülmektedir, bu nedenle bir sonraki çalışmalarda şema baş etme tepkilerine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Araştırmanın sınırlılıkları bulunmasına rağmen erken dönem uyumsuz şemaların sınır kişilik örgütlenme sürecinde etkisinin olabileceği, sınır kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin ilişki istikrarlarının duygusal manipülasyon ve flört şiddetinden etkilendiğine yönelik bazı önemli bulgular edinilmiştir. Borderline kişilik bozukluğuna yönelik birçok araştırma bulunurken sınır kişilik örgütlenmesine yönelik çalışmaların az olması açısından bu konunun daha çok araştırılması, bu kesimin yaşadığı zorlukların daha fazla aydınlatılmasını sağlayacaktır. Sınır kişilik örgütlenmesine sahip bireylerle psikoterapi yapılırken erken dönem uyumsuz şemalarına yönelik çalışma planlarının oluşturulması, bu bireylerin ilişki istikrarlarını arttırmak için ilişkilerinde uyguladıkları manipülasyon ve flört şiddeti üzerinde çalışılması daha sağlıklı ilişkiler kurabilmelerini sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Adler, G. (1993). The Psychotherapy of Core Borderline Psychopathology. *American Journal of Psychotherapy*, 47(2), 194-205.
- Arntz, A. & Van Genderen, H. (2020). *Schema Therapy for Borderline Personality Disorder*. John Wiley & Sons.
- Atak, H. & Taştan, N. (2012). Romantik İlişkiler ve Aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar- Current Approaches in Psychiatry*, 4(4), 520-546.
- Aydemir, Ö., Demet, M. M., Danacı, A. E., Deveci, A., Taştın, E. O., Mızrak, S., ... & İçelli, İ. (2006). Borderline Kişilik Envanterinin Türkçe'ye Uyarlanması, Güvenilirlik ve Geçerliliği. *Türkiye'de Psikiyatri*, 8(1), 6-10.
- Ayduk, Ö., Zayas, V., Downey, G., Cole, A. B., Shoda, Y. & Mischel, W. (2007). Rejection Sensitivity and Executive Control: Joint Predictors of Borderline Personality Features. *Journal of Research in Personality*, 42(1), 151-168.
- Birtchnell, J. (1993). Does Recollection of Exposure to Poor Maternal Care in Childhood Affect Later ability to Relate. *The British Journal of Psychiatry*, 162(3), 335-344.
- Birtchnell, J., Evans, C. & Kennard, J. (1988). Life History Factors Associated with Neurotic Symptomatology in a Rural Community Sample of 40-49 Year Old Women. *Journal of Affective Disorders*, 14(3), 271-285.
- Birtchnell, J. & Kennard, J. (1984). Early and Current Factors Associated with Poorquality Marriage. *Social Psychiatry*, 19(1), 31-40.
- Buğa, D. (2009). *Yakın İlişkilerde İstikrar: Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Bir Karşılaştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bursten, B. (1972). The Manipulative Personality. *Archives of General Psychiatry*, 26(4), 318-321.
- Buss, D. M. (1987). Selection, Evocation, and Manipulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1214-1221.
- Buss, D. M., Gomes, M., Higgins, D. S. & Lauterbach, K. (1987). Tactics of Manipulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(6), 12-19.
- Büyükşahin, S., A., Hasta, D., & Hovardaoğlu, S. (2005). İlişki İstikrarı Ölçeği (İİÖ): Geçerlik ve Güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 25-35.
- Campbell, D. B. (2002). *The Relationships Among Negative Self Schemas, Partner Attachment Styles, and Relationship Adjustment*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Faculty of the Graduate of College of the Oklahoma State University, Oklahoma.
- Capaldi, D.M., Kim, H.K., Knoble, N.B., & Shortt, J.W. (2012). A Systematic Review of Risk Factors for Intimate Partner Violence. *Partner Abuse*, 3(2), 231-280.
- Collins, W. A. (2003). More Than Myth: The Developmental Significance of Romantic Relationships During Adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 1- 24.
- Corral, C. & Calvete, E. (2014). Early Maladaptive Schemas and Personality Disorder Traits in Perpetrators of Intimate Partner Violence. *Spanish Journal of Psychology*, 17(1), 1-10.
- Crawford, E., & Wright, M. (2007). The Impact of Childhood Psychological Maltreatment on Interpersonal Schemas and Subsequent Experiences of Relationship Aggression. *Journal of Emotional Abuse*, 7(2), 93-116.
- Daley, S. E., Burge, D., & Hammen, C. (2000). Borderline Personality Disorder Symptoms as Predictors of 4-Year Romantic Relationship Dysfunction in Young Women: Addressing Issues of Specificity. *Journal of Abnormal Psychology*, 109(3), 451-460.
- Doğaner, B. (2014). *Romantik İlişkileri Olan Üniversite Öğrencilerinin Narsistik Kişilik Eğilimi Düzeylerine Göre İlişki Bağlanımı, İlişki Doyumu ve Benlik Saygılarının İncelenmesi: İstanbul İli Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

- Dumitrescu, D., & Rusu, A. S. (2012). Relationship Between Early Maladaptive Schemas, Couple Satisfaction and Individual Mate Value: An Evolutionary Psychological Approach. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 12(1), 63-76.
- Ehsan, H. B. & Bahramizadeh, H. (2011). Early Maladaptive Schemas and Agreeableness in Personality Five Factor Model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 547-551.
- Ellison, W. D., Rosenstein, L. K., Morgan, T. A. & Zimmerman, M. (2018). Community and Clinical Epidemiology of Borderline Personality Disorder. *Psychiatric Clinics*, 41(4), 561-573.
- Erdoğan, B. & Öztürk, E. (2018). Ruhsal Travmanın Aktarımında Narsizm. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 11-19.
- Fincham, F.D. (2000). The Kiss of the Porcupines: From Attributing Responsibility to Forgiving. *Personal Relationships*, 7(1), 1-23.
- Flört Şiddeti (t.b.). Mor Çatı: Kadın Sığınağı Vakfı. <https://www.morcati.org.tr/tr/8mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/8-flort-siddeti>.
- Gay, L. E., Harding, H. G., Jackson, J. L., Burns, E. E., & Baker, B. D. (2013). Attachment Style and Early Maladaptive Schemas as Mediators of the Relationship Between Childhood Emotional Abuse and Intimate Partner Violence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 22(4), 408-424.
- Goldsmith, R. E. & Freyd, J. J. (2005). Awareness for Emotional Abuse. *Journal of Emotional Abuse*, 5(1), 95-123.
- Grieve, R. & Mahar, D. (2010). The Emotional Manipulation–Psychopathy Nexus: Relationships with Emotional Intelligence, Alexithymia and Ethical Position. *Personality and Individual Differences*, 48(8), 945-950.
- Gunderson, J. G. & Singer, M.T. (1975). Defining Borderline Patients: An Overview. *American Journal of Psychiatry*, 13, 1-10.
- Gunderson, J. G., & Zanarini, M. C. (1987). Current Overview of the Borderline Diagnosis. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 48, 5-11.
- Hernández R. C., Magro S. V. & Cuéllar O. J. P. (2014). El Maltrato Psicológico: Causas, Consecuencias y Criterios Jurisprudenciales. *El Problema Probatorio*. Erişim adresi: <https://scholar.google.com.tr>
- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2011). *Electronic Dating Violence: A Brief Guide for Educators and Parents*. Thousand Oaks, CA: Cyberbullying Research Center.
- Impett, E. A., Beals, K. P. & Peplau, L. A. (2001). Testing the Investment Model of Relationship Commitment and Stability in a Longitudinal Study of Married Couples. *Current Psychology*, 20(4), 312-326.
- Joyce, P. R., Mckenzie, J. M., Luty, S. E., Mulder, R. T., Carter, J. D., Sullivan, P. F., & Cloninger, C. R. (2003). Temperament, Childhood Environment and Psychopathology as Risk Factors for Avoidant and Borderline Personality Disorders. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 37(6), 756-764.
- Karakuş, H. (2014). Kraliçe Arı Sendromu: Pembe Taciz. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 334-356.
- Kernberg, O. F. (1975). *Borderline Conditions and Pathological Narcissism*. New York: J. Aronson.
- Koss, P. M., Gidycz, A. C. & Wisniewski, N. (1987). The Scope of Rape: Incidence and Prevalence of Sexual Aggression and Victimization in a National Sample of Higher Education Students. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(2), 162-170.
- Köroğlu, E. (2014). Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı. *Dördüncü Baskı Yeniden Gözden Geçirilmiş Tam Metin (DSM-IV-TR)*, Hekimler Yayın Birliği, 4, 419-447.
- Köroğlu, E. & Bayraktar, S. (2007). *Kişilik bozuklukları*. Ankara: HYB Basım Yayın.

- Labonte, E. & Paris, J. (1993). Life Events in Borderline Personality Disorder. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 38(10), 638-640.
- Le, B. & Agnew, C. R. (2003). Commitment and Its Theorized Determinants: A Meta-Analysis of the Investment Model. *Personal Relationships*, 10(1): 37-57.
- Leichsenring, F. (1999). Development and First Results of the Borderline Personality Inventory: A Self-Report Instrument for Assessing Borderline Personality Organization. *Journal of Personality Assessment*, 73(1), 45-63.
- Lennon, C. A., Stewart, A. L. & Ledermann, T. (2012). The Role of Power in Intimate Relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(1), 95-114.
- Mason, O., Platts, H. & Tyson, M. (2005). Early Maladaptive Schemas and Adult Attachment in A UK Clinical Population. *Psychology and Psychotherapy Theory, Research and Practice*, 78(4), 549-564.
- Messman-Moore, T.L. & Roemmele, M.(2011). Child Abuse, Early Maladaptive Schemas, and Risky Sexual Behavior in College Women. *Journal of Child Sexual Abuse*, 20(3), 264-283.
- Nemati, M. C. (1996). *Toward An Understanding of Relationships: A Structural Model Of Marital Satisfaction*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, A Dissertation Submitted to the Graduate Faculty of The University of Georgia, Georgia.
- Oltmanns, T.F., Neale, J.M. & Davison, G.C. (1995). *Case Studies in Abnormal Psychology*. (4. Baskı) Ghsan Dağ (Çev. Ed.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Reed, L. A., Tolman, R. M. & Ward, L. M. (2016). Snooping and Sexting: Digital Media as A Context for Dating Aggression and Abuse Among College Students. *Violence Against Women*, 22(13), 1-21.
- Rickards, S. & Laaser, M. (1999). Sexual Acting-Out in Borderline Women: Impulsive Self-Destructiveness or Sexual Addiction/Compulsivity? *Sexual Addiction & Compulsivity*, 6 (1), 31-45.
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and Satisfaction in Romantic Associations: A Test of the Investment Model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172- 186.
- Rusbult, C. E., & Buunk, B. P. (1993). Commitment Processes in Close Relationships: An Interdependence Analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(2), 175-204
- Rusbult, C. E., Johnson, D. J., & Morrow, G. D. (1986). Predicting Satisfaction and Commitment in Adult Romantic Involvements: An Assessment of the Generalizability of the Investment Model. *Social Psychology Quarterly*, 49(1), 81-89.
- Rusbult, C. E., Martz, J. M., & Agnew, C. R. (1998). The Investment Model Scale: Measuring Commitment Level, Satisfaction Level, Quality of Alternatives, and Investment Size. *Personal Relationships*, 5(4), 357-391.
- Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M., & Gunn, L. K. (1982). Exit, Voice, Loyalty, and Neglect: Responses to Dissatisfaction in Romantic Involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1230.
- Salim, A.T. A. Y. (2009). Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye Standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196
- Sarı, T. (2008). *Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişkilerle İlgili Akılcı Olmayan İnançlar, Bağlanma Boyutları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Shorey, R.C., Cornelius, T.L. & Bell, K.M. (2008). A Critical Review of Theoretical Frameworks for Dating Violence: Comparing the Dating and Marital Fields. *Aggression and Violent Behavior*, 13(3), 185-194.
- Spear, A. D. (2020). Gaslighting, Confabulation, and Epistemic Innocence. *Topoi*, 39(1), 229-241.
- Stern, A. (1938). Psychoanalytic Investigation of and Therapy in the Borderline Group of Neuroses. *Psychoanalysis Quarterly*, 7(4), 467-489.
- Sternberg, R. J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological review*, 93(2), 119.

- Şahin, C. (2015). 20-40 Yaş Arası Bireylerde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve İlişki İstikrarı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tai, T., Baxter, J. & Hewitt, B. (2014) Do Co-Residence and Intentions Make a Difference? Relationship Satisfaction in Married, Cohabiting, and Living Apart Together Couples in Four Countries. *Demographic Research*, 31(3), 71–104.
- Taşkale, N. & Soygüt, G. (2017). Risk Factors for Women’s Intimate Partner Violence Victimization: An Examination From the Perspective of the Schema Therapy Model. *Journal of Family Violence*, 32(1), 3-12.
- Thibaut, J. W. & Kelley, H.H. (1959). *Social Psychology of Groups*. New York: Wiley.
- Thimm, J. C. (2010). Relationships Between Early Maladaptive Schemas and Psychosocial Developmental Task Resolution. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 17(3), 219-230.
- Thomas, L. (2018). Gaslight and Gaslighting. *The Lancet Psychiatry*, 5(2), 117-118.
- Tilden, T. & Dattilio, F. M. (2005). Vulnerability Schemas of Individuals in Couples Relationships: A Cognitive Perspective. *Contemporary Family Therapy*, 27(2),139-162.
- Topcu, M. K. (2018). Etik Olmayan Müzakere Taktiklerinin Algılanması: Kamu Sektörü Çalışanları Üzerine Bir Çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(23), 124-141.
- Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu Sümer, Z. & Fincham, F. (2017). Intimate Partner Violence in Turkey: The Turkish Intimate Partner Violence Attitude Scale Revised. *Journal of Family Violence*, 32(3), 349-356.
- Tremblay, P. F. & Dozois, D. J. (2009). Another Perspective on Trait Aggressiveness: Overlap with Early Maladaptive Schemas. *Personality and Individual Differences*, 46(5-6), 569-574.
- Wagers, S. M. (2015). Deconstructing the “Power and Control Motive”: Moving Beyond A Unidimensional View of Power in Domestic Violence. *Partner Abuse* 6(2), 230–242.
- World Health Organization. (2012). *Understanding and addressing violence against women: Intimate partner violence* (No. WHO/RHR/12.36). World Health Organization.
- Yılmaz, H. (2018). İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4).
- Young, J. E. & Brown, G. (2005). Young Schema Questionnaire-Short Form; Version 3. *Psychological Assessment*.
- Young, J. E. & Gluhoski, V. (1997). *A Schema Focused Perspective on Satisfaction*. New York: The Guilford Press.
- Young, J. E., Klosko, J.S., & Weishaar, M.E. (2003). *Şema Terapi: Terapistin Rehberi*. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Zilboorg, G. (1941). Ambulatory Schizophrenias. *Psychiatry*, 4(2), 149-155.
- Zimmer, S. (2017). *Dating Violence and Victimization*. Salem Press Encyclopedia.
- Url1 <https://www.morcati.org.tr/tr/8mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/8-flort-siddeti>.